

den vaatimus, joka tunnetusti paitsi ohjaa uutisagendaa ja painotuksia visuaalisesti näyttävään aiheisiin, myös rajoittaa uutis- ja ajankohtaislähetystensä mahtuvan muun kuin visuaalisen informaation määrää. Kun televisiotoimittajat korostavat toimintaa "tv:n ehdoilla", he usein tarkoittavat sitä, että toimittajan on koko ajan otettava huomioon kuva ja että hänen on käytettävä suuri osa työajastaan kuvallisten taustojen ja aiheiden suunnitteluun. Tämä aika on poissa muusta journalistisesta työstä, joten lehtijournalismin verrattuna televisio on tuomittu olemaan joko pinnallisempi tai kalliimpi tai molempia. Visuaalisuuden vaatimus tekee myös television paljon lehdistöä haavoittuvammaksi julkisuuden hallinnan ja imagorakennuksen tekniikoista. Lehtijuttu on paremmin tekijänsä hallinnassa.

* **Kalleus.** Television uutistuotanto vaatii selvästi sanomalehteä raskaamman koneiston. Tekniikka edellyttää investointeja ja henkilökunnan suurempi määrä merkitsee myös suurempia palkkakuluja. Tunnettua on, että lehtitoimittaja voi kävellä uutispaikalle kynän ja paperinpalan kanssa, mutta tv-toimittaja on avuton ilman vähintään yhtä kuvaajaa.

* **Katoavuus.** Televisio- ja videotekniikan kehitys saattaa osittain muuttaa sitä seikkaa, että tv-uutiseen ei ole voinut palata eikä sitä ole voinut arkistoida yhtä kätevästi leikekokoelmaan kuin sanomalehtijuttua. Jos nämä mahdollisuudet voidaan jatkossa teknisesti toteuttaa, ne edellyttänevät katsojalta lisäinvestointeja. Lehti sen sijaan tarjoaa ne osana normaaleja palvelujaan.

* **Puheen hitaus.** Puhuttu sana on hitaampaa ja toisteisempaa kuin kirjoitettu. Television uutislähetysten sanallisen informaation vastaanottaminen vie paljon pitemmän ajan kuin saman määrän lukeminen. Monille yleisöryhmille aika on on niukka hyödyke.

* **Katselupaikan rajoittuneisuus.** Kaikesta teknisestä kehityksestään huolimatta televisio on ja pysyy sidottuna jonkinlaiseen laitteeseen, joka painaa ja maksaa, joten sen käyttö on rajoitettua esim. liikenne-

välineissä.

En pitäisi mitenkään tavattomana, että yhä usemmat journalistit kyllästyisivät tähän hankaluuteen ja palaisivat niihin väli-neisiin, jotka heidän "journalisminsa" näkökulmasta ovat "luonnollisia": sanomalehtiin. Esimerkiksi Yhdysvalloissa tällaista jo tapahtuu; tv:n tuotantokoneiston raskauteen, pinnallisuuteen ja kaupallisuuteen työlääntyneet journalistit palaavat painetun sanan ääreen.

Mahdollista tietenkin on, että televisio alkaa asettua journalistin malliksi ja että esimerkiksi selaitavuuden, palattavuuden ja analyttisyyden kaltaiset arvot painuvat tekijöiden kollektiivisessa ammatti-identifikaatiossa sinne samaan historiaan, minne ovat jo menneet esim. taito kirjoittaa kirpeä moraalinen opetus uutisen loppuun.

Yksi mahdollisuus on se, että televisio vähitellen luovuttaa sovinnolla äylyllisen johtopaikan lehdistöille ja keskittyy uutisvälityksessään sellaiseen ainekseen, johon se välinluonteensa puolesta parhaiten sopii: juuri tapahtuneeseen ja visuaalisesti näyttävään.

Vielä toistaiseksi televisio haastaa lehdistöä, mutta tekee sen yhä hyvin pitkälti sanomalehden ihanteen asettamassa perspektiivissä. Tätä haastetta tai pyrkimystä Persianlahden sodan tiedonvälityksen tutkijat uskoakseni virheellisesti kuvittelivat journalistin ytimeksi. Lyhyesti: Television tekninen kehitys ei johda journalismia, vaan journalismin ihanne- ja normijärjestelmä ohjaa television teknistä kehitystä. Häntä ei heiluta koira.

Heikki Luostarinen

Millainen kulttuurimme kääntöpuoli on Uuno?

Tässä joitakin kommentteja koskien Erkki Karvosen arviota Jukka Sihvosen toim. artikkelikokoelmasta U.T. Tutkimusretkiä Uunolandiaan. Arvio oli TT-lehden numerossa 1/92.

Itselläni on arvioidusta kirjasta vain Karvosen välittämiä toisen käden tietoja. Se on puute, mutta ei liene sentään tässä ylitsepääsemätön.

Uunon juuret ovat ohitetussa menneessä. Hän on rengin poika, ei pienviljelijän. Hän on muuttanut maalta kaupunkiin, kuten suuri osa Suomen kansaa etenkin n.k. Suuren Muuton aikana 60-luvulla. Uuno hahmona syntyiikin tuon rakennemuutoksen ollessa lopuillaan. Tuo maalaistausta on häneen tosin liitetty myöhemmin eräissä U.T.-elokuvassa. Uuno on kuitenkin hyvin kaupunkilainen hahmo. Hänellä on suhteita eri luokkien edustajiin. Hänellä on aviosuhde lähes yläluokkaisen johtajaperheen tyttären kanssa. Uuno asuu kohtalaisen mukavasti. Käyhän vaimo töissä. Uuno ei itse koe suhdetta appeensa ongelmalliseksi. Sen sijaan appi kyllä kokee suhteen kiusalliseksi, tosiasiaa hän kokee kiusalliseksi sen, että hänen tyttärelään ja Uunon kaltaisella miehellä on juridinen aviosuhde. Oikeastaan UT-elokuvissa on mukana koko suomalainen yhteiskunta pienoiskoossa ja karikatyyrinomaisena. Niissä vilahtelee maan silmäätekeviä, ministereistä elinkeinoelämän pampppuihin. Ja kaiken tämän keskellä ja lomassa Uuno sen kun porskuttelee. UFOon häntä voi verrata siksi, että hänkin on tunnistamaton, luokitteleva pakaneva ja myös yhteiskuntaluokkiin nähden ulkopuolinen.

Uunon elämäntavat ovat jossakin suhteessa paradoksaalisen nuhteettomat

Hän ei ole juoppo. Hän ei käytä päihteitä, eikä edes säännöllisesti tupakoi. Hän on korkeintaan syöppö, kulinaristi ainakin. Mukavuudenhalu luonnehtii Uunoa muutenkin. Hän on tietoinen työn vieroksija ja pärjää työtä tekemättä. Hän on lähes täysin työlle perustuvan yhteiskunnan sivussa, ei ulkopuolella. Hän ei ole työtön eikä töissä. Matkanjohtajana hän on tosin esiintynyt. Yllättävä piirre hänessä on satunnaisesti ilmenevä pihitys. Kerran hän tivasi Anna-Liisa Ruotsilta "tarjoamansa" keskioluen hintaa.

Sihvonen ja myös Karvonen pitävät Uunoa kamevaalihakmona. En ole samaa mieltä. Uuno on mielestäni enemmän sirkushahmo kuin kamevaalihakmo. Kamevaalin ja sirkuksen ero on suuri: Sirkusta katsotaan, kamevaaliin mennään mukaan. Tosin sirkuksella ja kamevaalilla on myös yhtä ja toista yhteistä. Miksi muuten 20-luvun neuvostovenäläinen Bahtin oli kiinnostunut kamevaaliperinteestä? En voi vastata, kun en ole vielä Bahtinia lue-
nut. Kamevaalit olivat jo Bahtinin eläessä

ohi Euroopassa, stalinismin ja fasismin varjo oli jo langennut Euroopan ylle.

Klassinen jo nimenä viittaa luokitteluun. Käyttämällä k.o. sanaa tehdään itse asiassa ero luokkaisen eli kelvollisen ja luokattoman eli epäkelvon välille. Paavo Nurmen patsas on tyylipuhtaasti klassinen, myös sikäli kuin sanalla viitataan antiikkiin. Hyvä oivallus Sihvoselta verrata Paavo Nurmea Uunoon. Paavo Nurmi, patsas jo eläessään, symboloi koko itsenäisen Suomen historiaa sen eri vaiheineen. Hän jos kuka on supisuomalainen. Mutta niin on Uunokin.

Mitä kaikkea Paavo Nurmi symboloi? — Fyysistä kestävyyttä ja suorituskykyä luonnollisesti, mutta myös itseuria, määrätietoista, pitkäjännitteistä otetta elämän suhteen. Ja Nummi symboloi myös miehistä kovuutta, kertakaikkista periksiantamattomuutta. On helppo havaita, että suurelta osin esim. hyveet ovat yhä olemassa olevia, vaikkakin muuntuneina. Itsekuri ja itsekontrolli tai itsesääteily ovat tämän päivän hyveitä etenkin keskiluokan keskuu-

dessä. Tuossa keikessa tuskin ilmenee Nurmen henki. Bodailu on jotain muuta kuin "arkaainen" pitkän matkan juoksu. Uuno Turhapuro on vastakohta sekä Paavo Nurmelle että uuden keskiluokan arvoihin nähden.

50-luvulta lähtien on populaarikulttuurin aineksia kelpuutettu kirjallisuuteen ja kuvataiteisiin. Syntyi paitsi popmusiikkia, myös poptaidetta. Ja vähitellen on ko. taidesuuntauksista tulit korkeakulttuuria, hyväksytyä ja harmitonta. Uuno on populaarikulttuurin piiriin kuuluvana hahmona poikkeuksellinen. On todennäköistä, etteivät UT-elokuvat koskaan muutu klassikoiksi. Sikäli Uuno pintansa pitää. Olen joka tapauksessa eri mieltä Karvosen kanssa UT:n kapinallisuudesta. Uuno ei varsinaisesti kapinoi vallitsevia arvoja ja hyveitä vastaan. Hän ei itse edusta niitä, mutta elää ja pärjää ja viihtyy ympäristössä, jossa ne vallitsevat.

Antti Oksanen